

Ferenc pápa bolíviai beszéde

(részletek)

3.

Végezetül szeretném, ha mindnyájan számba vennék e történelmi pillanatból adódó fontos feladatokat, hiszen olyan pozitív változást szeretnénk, amely minden testvérünk javát szolgálja. Ezt mind tudjuk. Változást akarunk a kormányok, népi mozgalmak és más társadalmi erők együttműködése által. Ezt is tudjuk. Am nem könnyű definiálni e változás tartalmát – azaz egy olyan társadalmi programot, amely megtestesíti ezt az általunk keresett testvériességet és igazságosságot. Tehát ne várjatok receptet a pápától. Sem a pápának, sem pedig az egyháznak nem monopóliuma a társadalmi valóság értelmezése, vagy az, hogy javaslatokat tegyen a jelen problémáinak megoldására. Ki merem mondani, hogy nincs recept. A történelmet generációk alakítják az előző generációk nyomdokain, és ennek során minden generáció a saját útját keresi, és tiszteli az Isten által az emberek szívébe ültetett értékeket.

Mindazonáltal szeretnék három olyan nagy feladatot javasolni, amelyek meghatározó közös részvételt igényelnek a népi mozgalmaktól.

3.1. Az első feladat, hogy a gazdaságot állítsuk az emberek szolgálatába

Az emberek és a természet nem állhatnak a pénz szolgálatában. Mondjunk nemet egy kirekesztő és egyenlőtlen gazdaságra, ahol a pénz inkább uralkodik, mint szolgál. Ez a gazdaság gyilkol. Ez a gazdaság kirekeszt. Az ilyen gazdaság elpusztítja Föld Anyánkat.

A gazdaságnak nem a javak felhalmozási mechanizmusának, hanem a közös otthonunkkal való gazdálkodásnak kell lennie. Ez azzal az elkötelezettséggel jár, hogy vigyázunk erre az otthonra, és a szükségekhez mértén osztjuk el javait minden ember között. Ez nem csupán az étellel való ellátást vagy a megfelelő létfenntartás biztosítását jelenti. És – bár ez már nagy lépés előre – nem is pusztán a föld, a lakhatás és a munka biztosítását jelenti, amiért ti is küzdötök. Egy igazán közösségi gazdaságnak – vagy mondhatnánk azt is, hogy egy keresztény inspirációjú gazdaságnak – biztosítania kell az emberek számára a méltóságot és az „általános jólétet és prosperitást”.

Ez ugyan magába foglalja a földet, a lakhatást és a munkát, de beletartozik az oktatáshoz, egészségügyhöz, új technológiákhoz, a művészet és a kultúra javaihoz, a kommunikációhoz, a sporthoz és a pihenéshez való hozzáférés is. Egy igazságos gazdaságnak meg kell teremtenie minden ember számára annak feltételeit, hogy nélkülözés nélkül élvezhesse gyermekkorát, hogy fiatalon kibontakoztathassa tehetségét, hogy aktív éveiben teljes joggal dolgozhasson, és méltó nyugdíjat élvezhessen, amikor megöregszik. Ez egy olyan gazdaság, ahol az emberek a természettel összhangban úgy alakítják a termelés és az elosztás egész rendszerét, hogy az egyén képességei és szükségletei megfelelő módon fejződhetnek ki a társadalmi életben. Ti és mások egy egyszerű és gyönyörű kifejezéssel ezt a vágyat úgy foglaljátok össze, hogy „*jól élni*”.

Egy ilyen gazdaság létrehozása nem csupán kívánatos és szükséges, de lehetséges is. Ez nem utópia vagy illúzió. Ez nagyon is valóságos kilátás. Meg tudjuk teremteni! A világunkban elérhető források, a generációk munkájának gyümölcse, és a teremtés ajándékai több mint elegendőek „az egyes ember és az emberek összességének” integráns fejlődéséhez. A probléma más természetű. Van egy más célú rendszer is. Egy olyan rendszer, amely felelőtlenül növeli a termelés ütemét, és a Föld Anyát veszélyeztető ipari és mezőgazdasági módszereket alkalmaz a „termelékenység” nevében, miközben továbbra is megtagadja több millió testvérünkötől a legegyszerűbb gazdasági, társadalmi és kulturális jogokat. Ez a rendszer Jézus terve ellenében működik.

A föld gyümölcseinek és az emberi munkának igazságos elosztásáért folytatott küzdelem nem pusztán emberszeretetről fakad. Ez erkölcsi kötelesség. A keresztények felelőssége még ennél is nagyobb: ez számukra parancsolat. Ez arról szól, hogy megadjuk a szegényeknek és az embereknek azt, ami az övék. A javak univerzális célja nem az egyház szociális tanításában rejlik metafora. Ez a magántulajdon kialakulása előtti valóság. A tulajdonnak, különösen amikor az természeti erőforrásokat érint, mindig az embereket kell szolgálnia, és ez nem pusztán a fogyasztásra korlátozódik. Nem elég pár cseppet hullajtani, amikor a szegények megrázzák üres poharukat. Az egyes szükséghelyzetek kezelésére indított jóléti programok csupán átmeneti válaszok. Ezek sosem lesznek képesek helyébe lépni a valódi befogadásnak, az olyan társadalmi összetartozásnak, amely méltó, szabad, kreatív, részvételen és szolidaritáson alapuló munkát biztosít.

A népi mozgalmak fontos szerepet játszanak ezen az úton, nem csupán azzal, hogy hangot adnak követeléseiknek és tiltakozásokat szerveznek, hanem pusztán a kreativitásuk által. Ti a társadalom költői vagytok: munkahelyteremtők, lakások építői, élelmiszerek termelői; ráadásul mindezeket olyan emberekért tesztitek, akikről a globális piac megfelelkezik.

Saját magam láttam, hogy a munkások szövetkezetekbe és más közösségi szervezetekbe társulva munkát tudtak teremteni ott, ahol a bálványimádó gazdaságnak csupán nyomai léteztek. Talpra állított vállalkozásokat, helyi vásárokat és papírgyűjtő szövetkezeteket tudok példaként említeni erre a népi gazdaságra, amely a kirekesztettségben született, és amely lassan, türelmesen és eltökélten teszi magáévá a szolidaritás különféle, méltósággal felruházó formáit. Mennyire más ez, mint a hivatalos piac által elfeledett emberek kizsákmányolása nyomán kialakult helyzetek!

A kormányoknak, amelyek feladatuknak tartják, hogy a gazdaságot az emberek szolgálatába állítsák, tenniük kell a népi gazdaság és a közösségi termelés e formáinak erősítéséért, fejlesztéséért, koordinációjáért és kiterjesztéséért. Ehhez a munkafolyamatok fejlesztése, megfelelő infrastruktúra szolgáltatása és az alternatív ágazatokban dolgozók jogainak biztosítása kell. Amikor az állam és a társadalmi szervezetek összefognak a

földért, a lakhatásért és a munkáért, a szolidaritás és szubszidiaritás elvei kezdenek szerepet játszani, és ezek teszik lehetővé, hogy a közjó teljes, részvételi alapú demokráciában valósulhasson meg.

3.2. A második feladat az, hogy egyesítsük az embereket a béke és igazságosság útján

Az emberek saját sorsuk kovácsai szeretnének lenni. Békésen akarnak haladni az igazságosság felé. Nem akarnak gyámságot vagy beavatkozást azok részéről, akik nagyobb hatalommal rendelkeznek, és uralmuk alá kényszerítik a kevesebb hatalommal bírót. Azt akarják, hogy tiszteljék kultúrájukat, nyelvüket, társadalmi folyamataikat és vallási hagyományait. Sem a valós, sem pedig a megragadott hatalomnak nincs joga megfosztani az embereket szuverenitásuk gyakorlásától, mert olyankor szoktak elkezdődni a gyarmatosítás új formái, amelyek nagyon sokat ártnak a békének és az igazságosságnak. „A béke nem csupán az emberek tiszteletén, hanem az emberek jogainak, különösen a függetlenségük tiszteletén alapul.” A latin-amerikai emberek megküzdöttek teljes politikai függetlenségükért, ami azzal jár, hogy történelmük majd két évszázadon át drámai és ellentmondásos volt.

Az utóbbi években, sok félreértés után, sok latin-amerikai országban megkezdődött a testvériesség élménye az emberek közt. A térség kormányai összefogtak, hogy biztosítsák a tiszteletet országaik és az egész térség szuverenitása iránt. Kérlek titeket, testvéreim a népi mozgalmakban, hogy ápoljátok és erősítsétek ezt az egységet. Fenn kell tartani az egységet a megosztó erővel szemben, ha a térség békében és igazságban akar növekedni.

A haladás ellenére továbbra is vannak a méltányos emberi fejlődést fenyegető tényezők, amelyek korlátozzák a „nagy ország” és más térségek államainak szuverenitását. Az új gyarmatosítás sokféle arcban jelenik meg. Olykor a mammon rejtőzködő befolyásának tűnik: tőkés társaságok, hitelügynökségek, bizonyos „szabadkereskedelmi” egyezmények, és megszorító intézkedések bevezetése, amelyek mindig szorítanak egyet a munkások és a szegények nadrágszíján. Latin-Amerika püspökei ezt utasítják el teljes nyíltsággal az Aparecida Dokumentumban, amikor kijelentik, hogy a „pénzügyi intézmények és a transznacionális társaságok addig tudnak erősödni, ameddig a helyi gazdaságok alárendeltek, különösen gyengítve a térség államait, amelyek egyre gyengébbnek tűnnek ahhoz, hogy a lakosság érdekében fejlesztési projekteket tudjanak végrehajtani.” Máskor a korrupció elleni küzdelem nemes leple alatt kábítószerek-kereskedelem és terrorizmus zajlik – napjainkban a gonosz megjelenési formái, amelyekre nemzetközi választ kell adni –, és látunk olyan államokat, amelyek intézkedései a problémákat nemigen oldják meg, sőt néha rontanak is a dolgokon.

Hasonlóképpen a kommunikációs médiumok monopolizációja – amely a fogyasztói szemlélet elidegenítő példái és egyfajta kulturális egyformaságot erőltetne az emberekre – az új gyarmatosítás másik formája. Ez ideológiai gyarmatosítás. Mint az afrikai bíborosok megfigyelték, a szegény országokkal gyakran bánnak úgy, mintha azok „egy nagy gépezet fogaskerekei” volnának.

Tudomásul kell vennünk, hogy az emberiség súlyos problémáinak egyike sem oldható meg az államok és az emberek közti nemzetközi szintű interakció nélkül.

A bolygó bármely részén történő minden jelentős cselekedetnek univerzális, ökológiai, szociális és kultu-

rális hatásai vannak. Még a bűnözés és az erőszak is globalizálttá vált. Következésképp egyetlen kormány sem cselekedhet e közös felelősségtől függetlenül. Ha igazán óhajtuk a pozitív változást, alázatosan el kell fogadnunk kölcsönös függőségünket.

Az interakció ugyanakkor nem egyenlő a visszaéléssel; nem azt jelenti, hogy valakit alárendelünk a másiknak, hogy szolgálja annak érdekeit. A gyarmatosítás (a régi és az új is), amely a szegény országokat pusztán nyersanyagok termelőivé és olcsó munkaerővé alacsonyítja, erőszakhoz, szegénységhez, kényszmigrációhoz és mindazon rossz dolgokhoz vezet, amelyek ezekkel együtt járnak – pontosan azért, mert ha a perifériákat a központ szolgálatába állítjuk, megtagadjuk ezektől az országoktól az integráns fejlődés jogát. Ez egyenlőtlen, és az egyenlőtlen olyan erőszakot szül, amelyet sem rendőrség, sem katonaság vagy hírszerzés nem tud ellenőrzése alatt tartani.

Mondjunk nemet a gyarmatosítás régi és új formáira! Mondjunk igent az emberek és kultúrák találkozására! Áldottak a béketeremtők!

Ezen a ponton fel szeretnék hozni egy fontos kérdést. Egyesek joggal mondhatják: „amikor a pápa a gyarmatosításról beszél, megfélemlít az egyház bizonyos tetteiről”. Ezt mondom nektek megbánással: sok súlyos bűnt követtek el Isten nevében az őslakosok ellen Amerikában. Elődeim elismerték ezt, a Latin-Amerikai Püspöki Konferencia ki is mondta, és én is ki kívánom mondani. Mint Szent II. János Pál, én is kérem, hogy „az egyház boruljon térdre Isten előtt, és könyörögjön megbocsátásért a fiai és leányai által a múltban és jelenben elkövetett bűneiért”. Azt is mondom, hogy – és ezen a ponton Szent II. János Pálhoz hasonlóan egyértelmű akarok lenni: alázatosan kérek megbocsátást nem csupán az egyház által elkövetett bűnökért, hanem az Amerika úgynevezett meghódítása során az őslakosság ellen elkövetett bűnökért is.

Kérek mindenkit, hívőket és hitetleneket, hogy gondoljanak arra a sok püspökre, papra és laikusra, akik Jézus evangéliumát bátran és szelíden, tiszteletteljesen és békésen prédikálták és prédikálják továbbra is, akik az emberi fejlődés és szeretet nagy hatású munkáit hagyták maguk után, akik gyakran az őslakosság olda-

lán álltak, vagy csatlakoztak az őslakosok népi mozgalmához, vállalva a mártíromságot is. Az egyház, annak fiai és lányai a latin-amerikai emberek identitásának részét képezik. Egy olyan identitását, amelyet itt ugyanúgy, mint más országokban, bizonyos erők el akarnak törölni, mert hitünk sokszor forradalmi, és mert hitünk dacol a mammon zsarnokságával. Ma rémülettel nézünk, ahogy a Közel-Keleten és máshol a világon annyi testvérünket üldözik, kínozzák és ölik meg azért, mert hisznek Jézusban. Ezt ellen is fel kell szólalnunk: a mostani harmadik világháborúban egyfajta népiértés zajlik, amelynek véget kell vetni.

Engedjétek meg, hogy kifejezzem testvéreinknek a latin-amerikai őslakos mozgalomban mély szeretetemet és elismerésemet az erőfeszítéseikért, hogy olyan együttélést alakítsanak ki emberek és kultúrák közt, amelyet én polihedrikusnak (= *többdimenziós idomra hasonlítóknak, a szerk.*) neveznék, ahol minden csoport a közösen kialakított sokszínűség révén őrzi meg saját identitását úgy, hogy az nem veszélyezteti, hanem inkább erősíti az egységet. A kultúrák együttéléseért folytatott küzdelmek, amely az őslakosok jogainak védelmét ötvözi az államok területi integritásával, mindannyiunk számára gazdagító és lelkesítő.

3.3. A harmadik feladat talán ma a legfontosabb számunkra: ez Föld Anyánk védelme

Büntetlenül zajlik közös otthonunk kirablása, letarolása és megkárosítása. E folyamatnak gyáván védelmére kelni komoly bűn. Egyre növekvő csalódottsággal nézünk, ahogy egyik nemzetközi csúcstalálkozó zajlik a másik után, komoly eredmény nélkül. Nyilvánvaló, határozott és sürgető erkölcsi kötelességünk teljesíteni, ami eddig nem történt meg. Nem engedhetjük meg bizonyos – globális, ámde nem univerzális – érdekeknek, hogy uralkodóvá váljanak államok és nemzetközi szervezetek felett, és azt sem, hogy folytassák a teremtés rombolását. Az emberek és mozgalmak szólaljanak fel, mozgósítsák magukat, és követeljék – békésen, de határozottan –, a megfelelő intézkedések sürgős végrehajtását. Kérlek titeket Isten nevében, védjétek meg Föld Anyát. Erről a kérdésről megfelelően szoltam a *Laudato si'* kezdetű enciklikámban.

4.

Zárásképpen szeretném megismételni: az emberiség jövője nem csupán a nagy vezetők, a nagyhatalmak és az elit kezében van. Alapvetően az emberek kezében van, és az emberek szervezőképességén múlik. Az ő kezük az, amely a változásnak ezt a folyamatát aláztatatosan és szilárd meggyőződéssel irányítja. Veletek vagytok! Mondjuk együtt szívből: Ne legyen család lakhatás nélkül; ne legyenek parasztok föld nélkül; ne legyenek munkások jogok nélkül; ne legyenek emberek szuverenitás nélkül; ne legyenek egyének méltóság nélkül; ne legyenek gyerekek gyermekkor nélkül; ne legyenek fiatalok jövő nélkül; ne legyenek idősek tisztaság nélkül! Folytassátok a küzdelmet, és kérlek titeket, hogy nagyon vigyázzatok Föld Anyánkra. Imádkozom értetek és veletek, és kérem Istent, a mi Atyánkat, hogy álljon mellétek, és áldjon meg benneteket, hogy töltsön el titeket szeretettel, és védjen meg utatokon azáltal, hogy erőt ad nektek talpon maradni: ez az erő a remény, a remény, amely nem okoz csalódást. Köszönöm, és kérlek titeket, imádkozzatok értem. (*taps*)

Akik pedig nem tudnak imádkozni, minden tisztelettel, kérem, gondoljatok rám, és küldjétek jó hullámokat!

A nemzetközi sajtó által sokáig elhallgatott beszéd 2015. július 9-én hangzott el a bolíviai Santa Cruzban, a Népi Mozgalmak Világtalálkozóján, amelyet az Igazságosság és Béke Pápai Tanácsa és a Pápai Társadalomtudományi Akadémia hívott össze.

A fordítás a Vatikáni Rádió által közölt hivatalos angol változat alapján készült.

Forrás: greenpeace.blog.hu.

Dietrich Bonhoeffer

Ki vagyok én?

Ki vagyok én? Gyakran mondják: cellámból úgy lépek elő, derűsen, nyugodtan, keményen, mint várából a földesúr.

Ki vagyok én? Gyakran mondják: öreimmel úgy beszéllek, szabadon, tisztán, kedvesen, mintha parancsnokuk volnék.

Ki vagyok én? Azt is mondják: sorsomat úgy viselem, mosollyal, nyugodtan, büszkén, mint aki váltig győzni szokott. Az vagyok valóban, aminek mondanak? Vagy csak az, aminek magamat ismerem? Kalitkába zárt madár; sóvárgó, nyugtalan beteg, aki levegőért kapkod, fuldokol, színekre, virágra, madárdalra vágyik, jó szóra, baráti melegre, dühíti oktalan erőszak, kicsinyes bántás, hánykolódik nagy dolgokra várva, tehetetlenül aggódik, messze van barátja, imádságra, gondolatra, alkotásra fáradt, szíve üres, kész már mindentől búcsúzni? Ki vagyok én? Ez vagy az? Hol ez, hol amaz? Egyszerre mindkettő? Másokat ámitó, magában sápitó hitvány alak? Vagy vert had fut bennem szanaszét a már kivívott győzelem elől? Ki vagyok én? Váltig faggat, gúnyol a magány, a gyötrelmem. Bárki vagyok, Te tudod, ismeresz: Tiéd vagyok én, Istenem!

Dietrich Bonhoeffer Breslauban (Wrocław, Boroszló) született 1906. február 4-én. Evangélikus lelkész, teológus volt, a Hitlerrel szembeni német ellenállás támogatója és mártírja. Az idén 70 éve, 1945. április 9-én a flossenbürgi koncentrációs táborban végezték ki.